

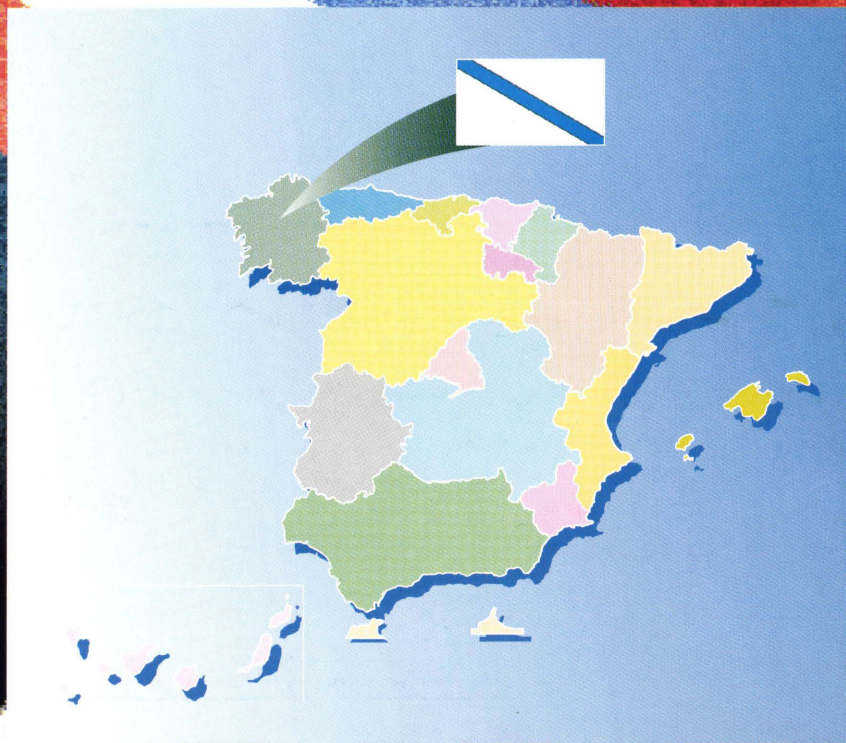
COMISIÓN DAS COMUNIDADES EUROPEAS
REPRESENTACIÓN EN ESPAÑA

2.ª edición

Galicia na Unión Europea

COMISIÓN DAS COMUNIDADES EUROPEAS

Representación en España
Paseo de la Castellana, 46
E - 28046 MADRID
Teléfono: (91) 431 57 11

As informacións contidas nesta colección foron elaboradas a partir do material facilitado por diferentes Direccións Xerais e Servicios da Comisión Europea. Tamén se contou coa colaboración da Dirección Xeral de Planificación do Ministerio de Economía e Facenda e de diversos Servicios das Comunidades Autónomas.

Na súa redacción participaron D. José Antonio Nieto Solís e D. Alfonso Utrilla de la Hoz, profesores titulares da Universidade Complutense de Madrid.

Manifestámo-lo noso agradecemento á Dirección Xeral de Planificación e Relacións coa U. E. da Xunta de Galicia, que nos proporcionou desinteresadamente o material fotográfico publicado neste documento.

Rematouse o manuscrito en setembro de 1995.

Tradución: Comunicación Multilingüe.

Deseño: OPE

Dirección técnica e redeseño de interiores: PUBLÍPOLIS, S. L.

Impresión: Impreso en España por GRAFOS, S.A.

Arte sobre papel. Zona Franca. Sector C. Calle D, n.º 36.
08040 Barcelona.

Depósito Legal: B-43361-1995

Reproducción autorizada, agás con fins comerciais, sempre que se cite a fonte.

Fotografías: © Turgalicia, Xunta de Galicia (prohibida a súa reprodución).

ÍNDICE

Prólogo	2
Datos básicos	4
Galicia: Características Socioeconómicas	5
As axudas da Unión Europea a Galicia (1989-1993)	11
As novas estratexias de desenvolvemento en Galicia (1994-1999)	14
Enderezos útiles	23
Glosario	28
Bibliografía básica	35

Un tecido político, económico e social

PRÓLOGO

O artigo 23 da Acta Única Europea consagrou o principio da cohesión económica e social. Nos seus detalles máis concretos, a integración europea é condición necesaria para a plena realización do gran mercado interior. Mais a conformación humana e social do proxecto europeo esixe reforzala vitalidade de tódolos puntos da súa ampla xeografía e afirmar un sentimento de solidariedade onde, parafraseando a Salvador de Madariaga, nada europeo nos sexa alleo. Expresións como «política rexional», «FEDER», «Fondo Social Europeo», «Marco Comunitario de Apoio», «Fondo de Cohesión» ou «Redes Transeuropeas» perden, con estas consideracións, o seu ton árido e cobran un carácter ilusionante. ¿Como mellora-lo nivel de vida de tódolos cidadáns da Unión? ¿Como desmantela-las barreiras que aínda nos separan? ¿Como, sen perder un ápice de eficacia e dinamismo, manter tradicións e tesouros locais que marcan, por encima de sistemas e normativas, a permanencia dunha Europa unida na súa diversidade?

A serie de publicacións que, por segundo ano consecutivo, edita a Representación en España da Comisión Europea, pretende abrir un enfoque plural que cubra o abano de actuacións realizadas en cada Comunidade Autónoma con apoio dos Fondos Estructurais e das Iniciativas Comunitarias rexionais. A presente versión, ampliada e revisada, segue a pauta de edicións similares aparecidas o ano pasado nos demais países da Unión.

A colección dedicada ás Comunidades españolas consta de vinte fascículos estruturados segundo un esquema único. En cada caso, reséñanse primeiro as particularidades socioeconómicas básicas, pásase revista seguidamente ás principais actuacións do primeiro Marco Comunitario de Apoio (1989-1993) e conclúese coa análise das propostas contidas nos programas de desenvolvemento rexional aprobados para o quinquenio 1994-1999. O conxunto complétase con datos que ilustran ou amplían a información.

Na medida do posible, o texto apontóase con exemplos de intervencións que, con axuda comunitaria, fosen realizadas ou se iniciasen ou estean próximas a realizárense en cada Rexión. Convén, sen embargo, observar que non é sempre doado delimitar, en cada proxecto concreto, a parte que se beneficiou de fondos comunitarios. Os programas de desenvolvemento gozan de mecanismos de apoio xeral nos que a execución específica

corresponde ás administracións centrais e autonómicas. Nin a pluralidade de actores involucrados, nin sequera a xenerosa contía dos fondos —a orixe dos cales é, en gran parte, o propio contribuínte español— deben furtárno-la realidade sociopolítica básica do desenvolvemento rexional: ó participaren da política rexional comunitaria, as Autonomías quedan implicadas nun vasto plano europeo que reclama racionalidade ás actuacións, cataliza as posibilidades endóxeas e optimiza con garantía os recursos dispoñibles.

Os datos relacionados, de ningunha maneira chegan a expoñer, en case tódalas actuacións realizadas, o alcance real da solidariedade que mostra a Unión Europea coas Comunidades Autónomas para soerguelas ata os niveis de benestar que se rexistran nas rexións europeas máis desenvolvidas. Os Fondos Estructurais non deixan de ser unha medida máis na panoplia de instrumentos financeiros posibles. A quen lle toca de certo a responsabilidade do éxito no proceso de converxencia é ós cidadáns, que, en cada Rexión, deberán rendibilizar ó máximo os efectos das actuacións emprendidas e os beneficios xerais que brinda un Espacio Común Europeo onde os intercambios son cada vez máis fluídos e onde o programa se afianza.

Sirva ademais esta colección como achega nosa á información global que, con motivo da segunda Presidencia española da Unión, é ofrecida ós axentes económicos e sociais. Dez anos despois da nosa integración europea, xa é visible un amplo elenco de intervencións comunitarias que transformaron a paisaxe das Rexións españolas. Rexións que, con inmediatez física, encarnan de modo natural os principios de subsidiariedade, transparencia e acercamento ó cidadán que rexen a nova arquitectura das institucións europeas. O progreso das Rexións autorízanos a confiar en que, salvando as dificultades, a Unión Europea ha proseguir unha andadura que, no alborar do século XXI, deberá garanti-la súa aplicación e consolidación.

Gonzalo Velasco

Director da Representación
da Comisión Europea en España

DATOS BÁSICOS

Ano 1991	EUR15	ESPAÑA	GALICIA
Superficie en % (1992)	100	15,6	0,9
Poboación en % (1992)	100	10,6	0,8
PIBppc* en % (1992)	100	8,2	0,5
PIB por habitante ppc* en % (1992)	100	77	59
Densidade demográfica (Habitantes/km ²)	114	77	95
Evolución demográfica (% 1981-1991)	0,3**	0,3	-0,1
Poboación menor de 25 anos en %	33,3**	36,2	33,1
Poboación maior de 65 anos en %	14,5**	13,5	15,8
Taxa de natalidade en %	1,1**	1,0	0,8

* ppc: paridades de poder de compra (véxase glosario).
 ** EUR12.
 FONTE: EUROSTAT. Regiones, Anuario Estadístico (1994) e Régions, Statistiques en Bref (1995).

Ano 1991	EUR12	ESPAÑA	GALICIA
% de emprego na agricultura sobre emprego total	6,4	10,9	30,2
% de emprego na industria sobre emprego total	33,3	33,0	25,8
% de emprego nos servicios sobre emprego total	60,3	56,1	44,0

FONTE: EUROSTAT. Regiones, Anuario Estadístico (1994).

Ano 1993	EUR12	ESPAÑA	GALICIA
Taxa de actividade*	55,1	47,2	49,2
Taxa de actividade homes	67,8	63,8	63,2
Taxa de actividade mulleres	43,4	31,9	37,0
Grao de dependencia**	1,2	1,6	1,4
Taxa de paro	10,4	21,3	17,0
Taxa de paro homes	9,2	17,7	14,6
Taxa de paro mulleres	12,2	28,0	20,6
Taxa de paro < 25 anos	19,1	37,1	31,5

* Relación entre a poboación activa e a poboación total en idade de traballar (1991).
 ** Relación entre a poboación inactiva e a poboación activa (1991).
 FONTE: EUROSTAT. Regiones, Anuario Estadístico (1994) e Régions, Statistiques en Bref (1995).

GALICIA: CARACTERÍSTICAS SOCIOECONÓMICAS

1.1. Trazos básicos

A Comunidade Autónoma de Galicia, con 2,7 millóns de habitantes e unha extensión de 29 434 km², sitúase no noroeste da península e está constituída por catro provincias (A Coruña, Lugo,

Ourense e Pontevedra) cun total de 313 concellos, dos que só sete (as capitais de provincia, ademais de Santiago de Compostela, Vigo e Ferrol) teñen máis de 50.000 habitantes e nos que habita un tercio da poboación da rexión.

Galicia ocupa o 0,9 % do territorio da Unión Europea e o 5,8 % da extensión de España. A súa poboación representa o 0,8 % dos habitantes da Europa dos Quince e o 7 % do total da poboación española.

Galicia ten unha orografía relativamente accidentada: un 31 % do territorio supera os 600 metros de altitude. A maior parte da poboación reside nas zonas próximas á

costa, mentres que o interior rexistra un proceso de despoboamento, unha acusada dispersión da poboación e unha escaseza de infraestruturas, o que dificulta en gran medida as súas posibilidades de desenvolvemento.

Photographs removed due to copyright restrictions.

A dualidade demográfica reflíctese tamén na pirámide poboacional, na que se observa un paulatino aumento de persoas maiores de 64 anos, acompañado dunha presenza máis reducida de rapaces menores de 15 anos de idade. En conxunto, pese a que os procesos migratorios de décadas anteriores cesaron, o número absoluto de poboación residente en Galicia experimentou un lixeiro descenso nos últimos anos.

A Comunidade Autónoma de Galicia tamén presenta trazos específicos no ámbito laboral. A taxa de poboación activa é lixeiramente superior á media española e aproxímase á rexistrada na Unión Europea. Emporiso, as taxas de desemprego son máis reducidas que no conxunto de rexións

españolas e non afectan con tanta intensidade ás mulleres, malia rexistraren valores máis elevados do que adoita ser habitual nos países da Unión Europea.

O 33,1 % da poboación, en Galicia, ten menos de 25 anos, mentres que o 15,8 % dela supera os 65 anos de idade, sendo estas porcentaxes na Unión Europea 33,3 % e 14,5 % respectivamente.

Galicia achega o 5,8 % do PIB español. Da devandita riqueza, o 60,5 % xérase nas actividades de servicios, algo máis do 31 % na industria e a construción e aproximadamente o 8,5 % na agricultura.

Por máis de esta porcentaxe duplicar amplamente a que corresponde ó peso da agricultura no conxunto do PIB europeo, a súa redución durante os últimos anos foi moi importante.

Ano 1994	ESPAÑA	GALICIA	A CORUÑA	LUGO	OURENSE	PONTEVEDRA
Superficie km ²	504.750	29.434	7.876	9.803	7.278	4.477
Poboación	39.061.367	2.727.026	1.097.374	381.975	349.956	897.721
Poboación en %	100	6,96	2,81	0,98	0,90	2,30
PIB en %	100	5,80	2,47	0,70	0,71	1,98
Participación da agricultura no PIB	5,04	8,53	6,62	13,09	7,25	10,35
Participación da industria no PIB	21,67	19,81	20,32	17,02	18,33	19,96
Participación da construción no PIB	7,91	11,11	10,15	11,67	13,82	10,91
Participación da servicios no PIB	65,38	60,55	62,91	58,22	60,60	58,78

Os datos provinciais refírense ó % sobre o Valor Engadido Bruto en 1993.

FONTE: Fundación FIES e Banco Bilbao Vizcaya.

Ano 1994	ESPAÑA	GALICIA	A CORUÑA	LUGO	OURENSE	PONTEVEDRA
PIB por habitante	100	83,34	88,1	71,9	78,9	86,0
Renda familiar dispoñible por habitante	100	93,57	92,9	85,6	98,9	97,7
Converxencia relativa desde 1985 no PIB por habitante	0*	+1,29	+1,6	-4,6	+6,9	+2,9
Converxencia relativa desde 1985 na renda familiar dispoñible por habitante	0**	+5,28	+5,5	+2,2	+8,9	+6,8

Os datos provinciais refírense a 1993.

* +8,90 con respecto á Unión Europea.

** +8,92 con respecto á Unión Europea.

FONTE: Fundación FIES e Banco Bilbao Vizcaya.

O PIB per cápita galego, medido en paridade de poder de compra, sitúase no 59 % da media europea e resulta 18 puntos inferior á media nacional, o que reflicte as maiores necesidades relativas desta Comunidade Autónoma en materia de desenvolvemento económico.

Non obstante, a renda familiar tivo un comportamento claramente positivo durante os últimos anos, ata acadalo 93 % da media nacional.

E, en consecuencia, o proceso global de converxencia coas restantes rexións españolas e comunitarias ó longo dos últimos dez anos foi francamente favorable, por máis de non te-la intensidade que for desexable.

A economía galega representa o 0,5 % do PIB comunitario e o 5,8 % do PIB español. O seu PIB por habitante atópase no 59 % da media europea e no 83 % do nivel relativo ó conxunto da economía española.

Por estas razóns, a Comunidade Autónoma de Galicia precisa un conxunto de accións que faciliten a vertebración do seu territorio e estimulen o potencial endógeno e mailas

relacións co resto de Europa. Co apoio da Unión Europea preténdese reforza-las actuacións xa emprendidas polas autoridades locais, rexionais e estatais e combata-la ambivalencia existente na estrutura económica de Galicia, onde subsisten sectores estruturalmente atrasados con actividades claramente competitivas no contexto europeo.

Estas diferencias obsérvanse así mesmo noutros aspectos socioeconómicos de Galicia, por exemplo na configuración dos asentamentos poboacionais ou na concentración dos investimentos productivos; polo que resulta prioritario deseñar estratexias de

desenvolvemento que aumenten a cohesión social galega, atendendo tanto as propias esixencias internas como as requiridas para unha correcta inserción en Europa.

1.2. Bases para o desenvolvemento rexional

A agricultura e a gandería de Galicia dan emprego ó 30,2 % do total da poboación activa, mentres que na Unión Europea o fan ó 6,4 %.

O Plano de Desenvolvemento Rexional, referencia básica para o Marco Comunitario de Apoio que se está aplicando en Galicia, sinala os factores máis favorables e os principais atrancos para o desenvolvemento desta Comunidade Autónoma.

Entre os factores favorables, cabe mencionar:

- 1) Os recursos naturais (agrarios, forestais, minerais e marítimos), que ofrecen un importante potencial productivo e de crecemento.
- 2) A mellora das infraestruturas que está experimentando a rexión, esencial para as conexións co resto de rexións da península.
- 3) Os sectores productivos profundamente arraigados no tecido socioeconómico e con expectativas favorables de crecemento, malia as dificultades polas que pasan na actualidade.
- 4) O turismo, baseado nunha oferta variada e orixinal e nun patrimonio natural e histórico de enorme valor.

Ano 1993	ESPAÑA	GALICIA	%/TOTAL
Vías de gran capacidade en km*	7.404	238	3,21
Turismos	13.440.694	903.027	6,72
Vivienda familiar por 1.000 habitantes**	435	416	96
Liñas telefónicas instaladas	15.944.149	878.348	5,51
Médicos colexiados	159.291	9.370	5,88
Camas hospitalarias**	164.451	11.046	6,72
Pensións da Seguridade Social (miles)	6.605,6	594,7	9,00
Gasto anual medio por fogar en pesetas**	2.527.105	2.377.273	94

* Autoestradas, autovías e rede de estradas de dobre calzada.
** 1991.
FONTE: INE.

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

Fachada do Palacio de Congresos da Coruña.

- 5) A cualificación da man de obra da rexión, que facilita a modernización da estrutura económica galega.

Emporiso, o crecemento da economía desta rexión ten que lles facer fronte ós seguintes atrancos:

A agricultura só representa o 8,5 % do PIB galego. Os servizos, pola contra, supoñen o 60,5 % do pib e dan emprego ó 44 % dos traballadores.

- 1) A forte dependencia dun sector agrario que se caracteriza polo seu baixo nivel de desenvolvemento tecnolóxico, a fragmentación da propiedade agrícola, a escaseza de equipamentos e o exceso de man de obra; o cal dificulta as actividades de apoio a unhas producións altamente especializadas en sectores excedentarios na Unión Europea.
- 2) A estrutura productiva do sector pesqueiro, condicionada polas restricións de acceso ós caladoiros tradicionais; circunstancia que inflúe na diminución da capacidade financeira dun sector permanentemente necesitado de modernización.

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

- 3) As dificultades para xestiona-lo patrimonio forestal, protexelo contra os incendios e convertelo nun sector estratexicamente conectado coa industria e, por isto, favorecedor do desenvolvemento da rexión.
- 4) Os problemas do sector industrial, moi concentrado nos eixes Coruña-Ferrol e Vigo-Pontevedra e seriamente afectado por procesos de reconversión; o que obstaculiza determinadas vías de especialización productiva, repercute negativamente sobre un incipiente tecido de pequenas empresas e impide os efectos dinámicos que se poderían derivar do desenvolvemento das actividades de servizos.
- 5) Malia o esforzo realizado, as aínda significativas carencias en infraestruturas de comunicacións e transportes e en dotacións sociais, educativas, sanitarias e de investigación.

O obxectivo fundamental das estratexias de desenvolvemento previstas para os próximos anos consiste en favorecer un crecemento sostible e equilibrado da economía para mellora-la calidade de vida da poboación e o equilibrio territorial. Preténdese continua-las accións emprendidas nos últimos anos e impulsar a medio-longo prazo a converxencia de Galicia co resto da economía europea.

AS AXUDAS DA UNIÓN EUROPEA A GALICIA (1989-1993)

As características económicas e sociais de Galicia situárona entre as rexións do Obxectivo 1, beneficiarias de recursos financeiros da Unión Europea canalizados a través dos Fondos Estructurais comunitarios, maiormente o FEDER.

A taxa de actividade en Galicia é do 49,2 %, fronte ó 55,1 % de media da Unión Europea. O paro, aquí, alcanza ó 17 % do total da poboación activa, mentres que non supera o 10,4 % no conxunto dos países europeos.

Tamén participaron no desenvolvemento da rexión outros Fondos Estructurais, poñamos por caso o FEOGA que achegou o 55,9 % dos fondos destinados ó Programa Operativo que se aplicou en Galicia entre 1991 e 1993, o orzamento do cal era de 13 742 millóns de pesetas. Este Programa inclúe diversos eixes de acción, entre os que cabe facer mención dos seguintes:

- En primeiro lugar, o desenvolvemento dos sectores industriais, de servizos e artesanías, así como a concesión de axudas para a creación de empresas, particularmente PEME, e a promoción de investimentos. Tamén se estableceron obxectivos específicos en materia de desenvolvemento local que fixeron posible, por exemplo, a creación de centros de artesanía (en Santiago e en Lugo) e a posta a funcionar dun centro de deseño industrial en Ferrol.

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

- En segundo lugar, o programa de desenvolvemento para Galicia que se aplica ó comezo da década dos 90 incluía distintas medidas en prol do turismo: rehabilitación de casas, mellor aproveitamento de zonas rurais e recuperación, mantemento e promoción dos recursos de interese cultural e turístico.
- En terceiro lugar contemplábase o fomento da actividade económica, con iniciativas como son as axudas para a construción de plantas de tratamento de residuos das Somozas (A Coruña), a construción e dotación de edificios para o Instituto Tecnolóxico de Ferrol e o Laboratorio do Porriño (Pontevedra) ou os programas de equipamentos do Barco de Valdeorras (Ourense) e A Grela (A Coruña).

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
FEDER	4,1	3,3	4,1	6,6	10,0	3,9	37,2	27,3
FSE	0,2	0,5	0,2	0,2	0,2	1,5	1,2	1,9
FEOGA-Orientación*	—	—	0,9	4,5	3,8	11,0	8,9	15,8
Fondos Estructurais	4,3	3,8	5,2	11,3	14,0	16,4	47,3	45,0
FEOGA-Garantía**	—	—	—	—	—	—	—	0,5
Fondo de Cohesión***	—	—	—	—	—	—	—	2,5

* E outros recursos do sector agrario e pesqueiro.

** Provisión de fondos efectuados á Comunidade Autónoma para pagos directos con cargo ó FEOGA.

*** Imposto aprobado.

FONTE: Banco de España, Ministerio de Economía y Hacienda e Ministerio para las Administraciones Públicas.

En miles de millóns de pesetas.

- Finalmente, establecíanse outras prioridades, tal o desenvolvemento dos recursos humanos e o apoio á asistencia técnica, facendo así posible o canalizar axudas destinadas a mellora-la formación e os equipamentos e mais realizar estudos e proxectos nos ámbitos referidos.

Galicia, unha rexión necesitada de reformas estruturais, recibiu da Unión Europea un importante volume de axudas, que xa tiveron consecuencias positivas para as infraestruturas, a reconversión industrial, a modernización agrícola, o estímulo ós programas de recualificación profesional ou a mellora dos servizos empresariais. A contía absoluta e relativa da axuda europea ha de ir en aumento nos próximos anos.

Unha serie de iniciativas de distinto alcance completou a colaboración europea coas autoridades locais, rexionais e estatais. En 1992, para poñer un exemplo, a Unión Europea contribuíu a paliar os efectos provocados polo afundimento do petroleiro *Mar Egeo*. A rexión beneficiouse tamén dos recursos facilitados para mellora-lo ferrocarril Lalín-Santiago, a construción da autovía entre Vigo e a fronteira portuguesa, o desvío da estrada en Mondoñedo e a ampliación dos aeroportos.

En total, durante o período 1989-1993, os Fondos Estructurais destinaron 905,75 millóns de ecus a Galicia, dos que 544,58 procederon do FEDER, 177,21 do FSE, e case 184 do FEOGA-Orientación.

No sector agrícola rehabilitáronse 67 000 hectáreas, creáronse máis de 800 km de vías agrarias, abríronse 1 400 km de devasas e reforestáronse 10 648 hectáreas de bosque. Máis de 59 000 agricultores e gandeiros recibiron apoio para permaneceren en zonas especialmente difíciles ou

montañosas, e máis de 1 500 produtores recibiron axudas para a modernización das súas actividades e mailo establecemento de xoves agricultores.

En materia educativa, a Comunidade Autónoma de Galicia participou en numerosos proxectos de intercambio con outras universidades europeas a través dos programas COMETT, ERASMUS, LINGUA e PETRA. Ademais, o Fondo Social europeo, durante 1993 e 1994, achegou 21 809 millóns de pesetas para combater-lo desemprego e realizar cursos de formación dos que se beneficiaron un total de 94 000 persoas.

No ámbito da investigación e o desenvolvemento, diversas organizacións rexionais participaron en contratos de investigación con outros centros europeos; o que supuxo unha importante contribución da Unión Europea ó desenvolvemento destas actividades en Galicia.

En concreto, de 1987 a 1994, realizáronse 46 contratos de investigación en Galicia por valor de 4,3 millóns de ecus. Salientando os celebrados coa Empresa Nacional de Celulosa, S.A, Caolines de Bimianzo, S.A., Coren- Frigolouro, as universidades de Santiago, Vigo e A Coruña, o Consello Superior de Investigacións Científicas, o Instituto Español de Oceanografía e as empresas José Antonio Lomba Camina, S.A., Losan, S.A., Cultigar, S.L., Bonsai-Flora SAt 682 XUGA e Bandas, S.A.

O apoio da Unión Europea a Galicia foi en aumento ó longo dos últimos anos. Os Fondos Estructurais, e especialmente o FEDER, canalizaron unha parte moi importante dos recursos orzamentarios nos programas de desenvolvemento aplicados no período 1989-1993.

Así mesmo, durante o período 1990-1994, leváronse á práctica 16 proxectos COMETT. Neste caso, a participación total da Unión Europea ascendeu a 472 780 ecus.

Trátase, en moitas ocasións, de pequenas accións concretas que completan unha estratexia de desenvolvemento destinada a mellora-las conexións e mailo nivel de vida das rexións europeas e os seus cidadáns.

A atención prioritaria que a Unión Europea leva prestada a Galicia hase reforzar no marco da mellora da cohesión intraeuropea ata o final da presente década.

AS NOVAS ESTRATEXIAS DE DESENVOLVEMENTO EN GALICIA (1994-1999)

A estratexia de desenvolvemento de Galicia para o período 1994-1999 contempla distintas accións prioritarias, agrupadas nos eixes de desenvolvemento recollidos no cadro que se axunta. O custe total dos investimentos previstos ascende a 2 309,93 millóns de ecus. Deles, un total de 1 224,89 millóns consistirán en contribucións dos Fondos Estructurais.

Distintas iniciativas comunitarias completaron as axudas destinadas a aproxima-lo nivel de vida dos habitantes da rexión galega ó resto de cidadáns da Unión Europea.

Non obstante, se temos en conta outras medidas complementarias, en aplicación dos programas rexionais e plurirrexionais, que tamén apoia a Unión Europea, o volume total das axudas Comunitarias a Galicia pode verse incrementado de forma notable ó longo deste período.

Algunhas das accións propostas para os próximos anos xa se iniciaron. Os exemplos que, sen carácter exhaustivo, recollemos a seguir dan idea da amplitude e complexidade das medidas contempladas, así como da marxe de manobra que a súa aplicación ofrece en Galicia.

Photographs removed due to copyright restrictions.

3.1. Infraestructura de base

A Unión Europea ten previsto para os próximos anos apoiar diversos proxectos relacionados coas distintas redes viarias e de ferrocarril, portos, aeroportos e transporte combinado. As máis destas prioridades foron sinaladas no Plano Económico de Galicia e no Programa Operativo aplicable na rexión durante o período 1994-1999.

Poñamos por caso, en materia de integración e articulación territorial, vanse realiza-los proxectos da Autovía do Noroeste, o acondicionamento das estradas nacionais N-525, N-540 e N-640, a modernización de infraestructuras ferroviarias, obras nos portos e aeroportos e mellora dos servizos de telecomunicacións.

Ademais, contémpase a plena integración nas redes transeuropeas de transporte dos

	Custe total	Gasto público total	Subvencions comunitarias	Finan. público nacional	Sector Privado
Integración e articulación territorial	458,76	458,76	300,40	158,36	0,00
Desenvolvemento do tecido económico	761,84	274,14	198,75	75,39	487,70
Turismo	47,89	24,78	15,49	9,29	23,11
Agricultura/Desenvolvemento rural	449,52	436,21	316,25	119,96	13,31
Pesca	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Infraestructura de apoio ás actividades económicas	302,63	302,63	183,42	119,21	0,00
Valorización de recursos humanos	276,84	276,84	206,36	70,48	0,00
Asistencia técnica, acompañamento e información	5,44	5,44	4,22	1,22	0,00
Total*	2.302,93	1.778,80	1.224,89	553,91	524,13

* O conxunto das accións estruturais asignables á rexión para o conxunto do período ascende a 3.268 millóns de ecus.

FONTE: COMISIÓN EUROPEA.

En millóns de ecus.

portos de Ferrol, A Coruña e Vigo, e dos aeroportos de Santiago, Vigo e A Coruña. Está prevista a mellora de todos eles, así como a do porto de Marín.

A cohesión interna e a atención especial ó desenvolvemento das rexións menos avanzadas constitúen obxectivos prioritarios do proceso de integración europeo.

Tamén se preveu o achegamento de Galicia á rede de alta velocidade peninslar e o desenvolvemento da intermodalidade dos transportes. Concretamente, a Administración Autonómica vai realiza-las seguintes vías de alta velocidade: Monforte-Lalín, Padrón-Ribeira, A Coruña-Carballo e maila vía rápida do Salnés.

No que fai a telecomunicacións, completarase a extensión do servizo telefónico a todo o medio rural de Galicia e facilitarase o servizo de comunicacións ás PEME. Tamén se prevé a creación de infraestructuras para a televisión local por cable, ademais da dixitalización da rede de difusión de televisión e radio.

3.2. Recursos humanos

En materia educativa destacan as seguintes actuacións:

- Construcción e mellora de centros de ensino básico e medio e atención particular á formación do profesorado.

- Actualización das cualificacións profesionais e fomento de novas ensinanzas e profesións, entre elas as agrarias e mariñas (formación de mariscadores e acuicultores).
- Mellora e ampliación dos campus universitarios, laboratorios e bibliotecas.

En concreto, está prevista a realización das seguintes actuacións:
 Facultade de Humanidades, Facultade de Ciencias da Información, Escola Politécnica, Centro Superior de Hostelería, creación dun Centro Rexional de Formación de Correos e Telégrafos, equipamento de Formación de adultos e Formación profesional en Centros Penitenciarios.

As accións previstas no Obxectivo 1 dos Fondos Estructurais para o período 1994-1999 inclúen investimentos en Galicia por valor de 2 303 millóns de ecus, consistindo 1 225 millóns destes en subvencións da Unión Europea.

Realizarase un esforzo especial de colaboración cos programas ocupacionais e de formación de cadros xerenciais e técnicos para as PEME, así como de inserción e

reinserción de demandantes de emprego. Como complemento destas accións, hanse incentiva-los programas de investigación e desenvolvemento tecnolóxico, en particular os que faciliten a conexión entre centros públicos e empresas. Recibindo especial atención os aspectos vinculados ás políticas sociais e de atención á poboación.

3.3. Apoio ás actividades productivas

Hanse desenvolve-las actividades que dean pulo á ordenación do sector industrial e as PEME mediante a mellora da calidade e maila produtividade, a creación de parques empresariais e outras accións diversas sobre o equipamento do solo e a promoción do sector naval.

En canto a materia agrícola e de desenvolvemento rural, propúgnanse unha serie de accións encamiñadas á súa adaptación á Política Agrícola Común, modernizando as estruturas e garantindo a mellora da calidade de vida da poboación.

Concretamente, foron previstos proxectos de:

- reestructuración da propiedade da terra,
- mellora da tecnoloxía agroalimentaria,

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

- mellora da calidade dos productos,
- formación para a xestión da empresa agraria,
- integración sectorial de producción, industrialización e comercialización,
- investigación aplicada e promoción de novos productos.

3.4. Sector pesqueiro

O sector pesqueiro, dado o seu arraigo na sociedade galega, tivo e ten unha importancia capital para o desenvolvemento da economía desta Comunidade Autónoma. Os seus máis de 80 portos están padecendo a diminución dunha actividade que directa e indirectamente repercute sobre os niveis de emprego da rexión. Aquí, o 4,5 % da poboación activa traballa no sector pesqueiro; e, só en Vigo, a flota conxeladora xera máis de 5 000 empregos directos.

Na actualidade, a flota galega consta de case 9 000 unidades, 8 400 delas practican a pesca costeira, ó redor de 400 pescan en augas comunitarias non nacionais e unhas 300 unidades faenan en augas internacionais.

A actividade pesqueira, moi diferenciada, depende en gran medida dos acordos internacionais suscritos pola Unión Europea.

As dificultades de acceso a outras augas afectan de maneira especial á flota conxeladora, especialmente á que opera en augas da NAFO, e á flota bacallaeira. O restante da flota presenta problemas de rendibilidade, pese á súa experiencia e as posibilidades de incrementa-la competitividade. O marisqueo, a acuicultura e a industria transformadora tamén requiren medidas específicas para mellora-la súa viabilidade.

A reordenación do sector pesqueiro poderíase acometer mediante:

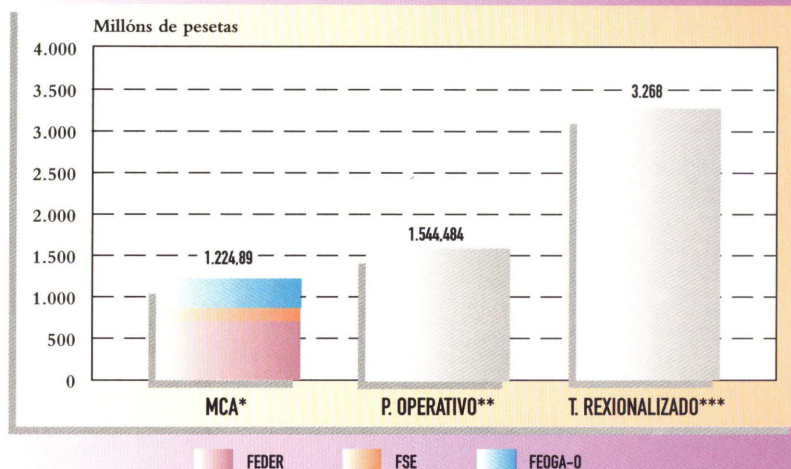
- a adaptación da flota ós recursos dispoñibles,
- a renovación e modernización da flota, sen que isto supoña necesariamente un aumento de capacidade,
- a consolidación do sector acuícola, mediante a súa modernización, redución da contaminación orgánica e desenvolvemento de novas especies,
- a mellora da comercialización e das industrias transformadoras: control de calidade, tratamento de residuos e instalación de equipos auxiliares,
- o acondicionamento de equipamentos e peiraos de carga e descarga,
- a promoción de produtos pesqueiros con campañas publicitarias, enquisas sobre consumo, estudos de mercado e feiras e salóns específicos,
- a recuperación e acondicionamento de zonas mariñas, así como a creación de reservas mariñas,
- o desenvolvemento doutras medidas complementarias (formación, redución da sinistralidade, creación de empregos alternativos, etc.).

Nos próximos anos, a Unión Europea ha reforza-lo seu programa de acción en Galicia de acordo coas autoridades locais, rexionais e estatais.

A reestructuración do sector pesqueiro, así como a atención ós problemas sociais a el vencellados, son obxectivos fundamentais en Galicia e contan tamén co apoio crecente da Unión Europea.

AXUDAS ESTRUCTURAIS A GALICIA. PERÍODO 1994-1999

* Marco Comunitario de Apoio.

** Inclúe outras accións rexionais.

*** Inclúe accións plurirrexionais.

3.5. O medio ambiente

Entre as medidas de protección do medio ambiente salientan as destinadas a mellorar:

- a xestión e tratamento de residuos (residuos urbanos, industriais, hospitalarios, agrícolas, gandeiros...),
- o saneamento e tratamento de augas residuais,
- o saneamento das rías galegas,
- a loita contra a contaminación atmosférica,
- a protección do medio natural e os espazos naturais,
- as restauracións mineiras.

De conformidade con estas medidas, foron previstas obras hidráulicas e infraestruturas enerxéticas que faciliten as condicións de produción e mellora da calidade de vida da poboación: as infraestruturas eléctricas, a construción de gasoductos, o abastecemento de auga, a defensa contra as inundacións, a protección de zonas húmidas e as correccións hidrolóxico-forestais. Todo isto

parte de eixes de desenvolvemento que a Unión Europea se propón apoiar na Comunidade Autónoma de Galicia.

3.6. Turismo

O turismo selectivo e de calidade, así como a variada oferta turística, son moi interesantes nun espazo tan rico en recursos naturais e patrimonio artístico e cultral como é Galicia.

Propóñense, entre outras, as seguintes actuacións:

Entre os eixes prioritarios de desenvolvemento atópanse as accións en materia de integración e articulación territorial, infraestrutura de apoio ás actividades económicas e valorización dos recursos hmanos.

- a restauración de monumentos e a súa sinalización e o acondicionamento de espazos naturais e de singular valor paisaxístico,
- a expansión do turismo rural e de balnearios e do turismo verde (deportes de natureza e museos etnográficos),
- o fomento da calidade na hostelería e a creación dun Centro Superior de Hostelería,
- a creación de circuítos turísticos e a mellora da promoción e comercialización do sector (congresos, convencións, etc.).

O Programa Operativo que permitiu poñer en marcha o Marco Comunitario de Apoio a Galicia prevé a concesión de axudas económicas a empresas privadas e a familias para a rehabilitación de pazos, casas de avoengo, casas de labranza, balnearios, ademais de mosteiros, conventos, igrexas, hórreos ou cruceiros que formen parte das rutas turísticas galegas.

3.7. Outras accións

A Comunidade Autónoma de Galicia vai utilizar, por primeira vez, o mecanismo de «subvencións globais» xestionadas polo Instituto Galego de Promoción Económica e destinadas a potencia-la estrutura, modernización e competitividade das pequenas e medianas empresas galegas.

Con carácter xeral, dada a súa repercusión sobre a infraestrutura de apoio ó conxunto da actividade económica, preveuse unha gama de accións para os próximos anos, entre as que sinalarémo-las de:

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

- Abastecemento de augas, defensa contra as inundacións e encanamento dos ríos Limia, Eume, Xubia, Anllóns, Umia e Lagares, entre outros.
- Posta en funcionamento dun sistema de tratamento e eliminación de residuos sólidos.
- Homologación dos laboratorios de Medio Ambiente, Metalúrxico e de Materiais Preciosos, e Centro de Pizarras e Granitos.
- Ampliación do Hospital Clínico de Santiago e creación do Hospital do Salnés e do Hospital do Barbanza.
- Peche da rede de 400 Kw en Galicia.
- Traslado das instalacións de CLH, S.A. en Vigo.
- Mellora das instalacións sanitarias para a poboación reclusa.

Con estas e outras accións, a Unión Europea espera contribuír ó esforzo levado a cabo polas instancias locais, rexionais e estatais para aproxima-lo nivel de vida da súa poboación ó rexistrado noutras rexións europeas.

O cumprimento destes obxectivos verase reforzado cos recursos subministrados a través do novo instrumento financeiro de cohesión, creado polo Tratado da Unión Europea. A súa preocupación por facilita-lo desenvolvemento das redes transeuropeas de transportes, comunicacións e subministro de enerxía e maila defensa do ambiente tamén han contribuír á converxencia económica de Galicia coa Unión Europea.

As relacións con institucións doutras rexións europeas víronse facilitadas gracias ás iniciativas en materia de educación e investigación.

Algúns dos proxectos, como son a mellora dos accesos a Santiago de Compostela ou a Autovía das Rías Baixas, xa recibiron o apoio da nova política europea de cohesión. Nos próximos anos estas iniciativas ampliaranse e estenderanse a outras zonas do país galego.

Accións puntuais e proxectos de amplo alcance forman parte dos programas destinados a favorecer-la cohesión interna e facilita-las relacións entre as rexións europeas. A Unión europea pretende colaborar activamente no desenvolvemento das súas rexións e a mellora do nivel de vida dos cidadáns.

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

Centros de información e documentación europea

ENDEREZOS ÚTILES

A Comisión Europea creou unha rede de centros de información e documentación no territorio español para que tódolos cidadáns teñan acceso á información comunitaria.

Esta rede está composta de centros con diferentes cometidos que teñen certa complementariedade no tocante á súa especialización e a súa localización xeográfica.

Nas **Eurobibliotecas** e **Info Point** pódese consulta-la documentación básica da Unión Europea.

Ó ámbito universitario están particularmente destinados os **Centros de Documentación Europea** (CEDE), estatuto outorgado a universidades onde se estudia ou investiga sobre a integración europea. Os CEDE reciben un servizo automático de publicacións da Unión Europea e poden acceder a bases de datos comunitarias.

Os **Centros de Información Rural** (*Carrefours*) son lugares de encontro, de debate e de intercambio nos que se ofrece a tódolos sectores da sociedade rural información sobre políticas e accións comunitarias de interese neste ámbito.

O programa de acción para as PEME reconece que a cooperación empresarial constitúe un elemento fundamental da política empresarial comunitaria. A Comisión puxo a disposición das empresas dúas redes europeas de cooperación empresarial:

- Os **B.C. Net** (Business Cooperation Network) axudan ás empresas a encontrar outras coas que poidan traballar interrexional e transnacionalmente.
- Os **Centros de Cooperación Empresarial** (BRE ou Bureau de Rapprochement des Entreprises) facilitan ás empresas o libre acceso ás ofertas de cooperación para asegura-la difusión de oportunidades a escala internacional.

Ademais, os **EIC** ou **Euroxaneliñas** ofrecen ás PEME información sobre calquera aspecto das políticas, asuntos, normativas e proxectos comunitarios.

Os **Centros Europeos de Empresas e Innovación** (CEEI) teñen como obxectivo a rexeneración de economías locais en áreas con potencial de desenvolvemento industrial, dedicando recursos á tarefa de fortalece-lo sector empresarial na zona.

A CORUÑA

Centros de Documentación Europea

Universidade de Santiago
Facultade de Ciencias
Económicas e Empresariais
Xoán XXIII, s/n
15705 SANTIAGO DE
COMPOSTELA (A Coruña)
Tel.: (981) 56 39 90
Fax: (981) 57 33 35

Universidade da Coruña
Centro de Información,
Documentación y Estudios
Comunitarios de La Coruña
(CIDECE)
Alameda, 30-32, 3.º
15003 A CORUÑA
Tel.: (981) 22 21 33
Fax: (981) 22 52 08

Eurobiblioteca

Biblioteca Pública do Estado
«Miguel González Garcés»
Rúa Miguel González Garcés, s/n
15008 A CORUÑA
Tels.: (981) 17 02 18/19
Fax: (981) 17 02 18/19

Info Point

Deputación Provincial da Coruña
Alfárez Provisional, s/n
15001 A CORUÑA
Tel.: (981) 18 33 31
Fax: (981) 18 33 06

Euroxaneliña, B.C. NET e BRE

Confederación de Empresarios
de Galicia (CEG)
Rúa do Villar, 54
15705 SANTIAGO DE
COMPOSTELA (A Coruña)
Tel.: (981) 56 06 99
Fax: (981) 56 57 88

Centro de Información Rural

Carrefour Galicia
Instituto de Desenvolvemento
Comunitario de Galicia
San Pedro de Mezonzo, 48 baixo
15701 SANTIAGO DE
COMPOSTELA (A Coruña)
Tels.: (981) 59 91 00/15
Fax: (981) 59 08 75

B.C. NET

Audidores Asociados de
Galicia, S.A
Rúa Nova, 28 -1.º
15705 SANTIAGO DE
COMPOSTELA (A Coruña)
Tel.: (981) 56 28 79
Fax: (981) 58 15 61

LUGO

Euroxaneliña

Biblioteca Pública Provincial
Av. Ramón Ferreiro, s/n
27071 LUGO
Tel.: (982) 22 85 25

OURENSE

Euroxaneliña

Biblioteca Pública do Estado
Concello, 11
32003 OURENSE
Tel.: (988) 21 07 00
Fax: (988) 21 85 50

PONTEVEDRA

Euroxaneliña

Biblioteca Pública
Alfonso XIII, 3
36002 PONTEVEDRA
Tel.: (986) 85 08 38
Fax: (986) 86 21 27

B.C. NET

Cámara Oficial de Comercio,
Industria e Navegación de Vigo
Velázquez Moreno, 22
36202 VIGO (Pontevedra)
Tel.: (986) 43 25 33
Fax: (986) 43 56 59

Centro Europeo de Empresas e Innovación

BIC GALICIA
Avda. Alcalde Portanet, 37 - 2.º
(edif. Zona Franca)
36210 VIGO (Pontevedra)
Tel.: (986) 20 98 49
Fax: (986) 20 78 82

FONDO EUROPEO DE DESENVOLVEMENTO REXIONAL (FEDER)

Ministerio de Economía y Hacienda

Subdirección General de Gestión
y Administración del FEDER
Paseo de la Castellana, 162,
planta 19
28071 MADRID
Tels.: (91) 583 52 23/24/39/40
Fax: (91) 583 52 72

Xunta de Galicia

Consellería de Economía
e Facenda
Dirección Xeral de Planificación,
Economía e Relacións coa UE
Edificio Administrativo
San Caetano
15771 SANTIAGO
DE COMPOSTELA
(A Coruña)
Tel.: (981) 54 51 43
Fax: (981) 54 51 33

FONDO EUROPEO DE ORIENTACIÓN E DE GARANTÍA AGRÍCOLA (FEOGA)

SECCIÓN GARANTÍA

Organismo de coordinación:

Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación

Fondo de Ordenación
y Regulación de Producciones
y Precios Agrarios (FORPPA)
José Abascal, 4
28003 MADRID
Tel: (91) 347 67 02
Fax: (91) 594 34 88

Fondo de Regulación
y Organización del Mercado
de Productos de la Pesca
y Cultivos Marinos (FROM)
Corazón de María, 8, 2.ª planta
28002 MADRID
Tel.: (91) 347 36 00
Fax: (91) 347 36 29

SECCIÓN ORIENTACIÓN

Organismo de coordinación:

Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación

Secretaría General de Estructuras Agrarias
Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario (IRYDA)
Paseo de la Castellana, 112
28071 MADRID
Tel.: (91) 347 15 00
Fax: (91) 411 37 70/564 52 65

Xunta de Galicia

Consellería de Agricultura
Dirección Xeral de Planificación e Relacións coa UE
Edificio Administrativo
San Caetano
15771 SANTIAGO
DE COMPOSTELA
(A Coruña)
Tel.: (981) 54 47 63/68/77
Fax: (981) 54 57 53 y 54 57 35

FONDO SOCIAL EUROPEO (FSE)

Ministerio de Trabajo y Seguridad Social

Unidad Administradora
del Fondo Social Europeo
Pío Baroja, 6
28009 MADRID
Tel.: (91) 409 09 41
Fax: (91) 574 16 01

Xunta de Galicia

Consellería de Familia, Muller e Xuventude
Dirección Xeral de Fomento e Emprego
Edificio Administrativo
San Caetano
15771 SANTIAGO
DE COMPOSTELA
(A Coruña)
Tel.: (981) 54 56 75
Fax: (981) 54 46 04

GLOSARIO

- ADAPT** Iniciativa comunitaria que ten por obxecto contribuír á adaptación dos traballadores ás transformacións industriais.
- ALFA** Novo programa europeo destinado a facilita-la cooperación entre institucións de ensino superior de países de América Latina e Estados membros da Unión Europea.
- ALTENER** Programa sobre enerxías alternativas.
- AXUDAS CECA** Programa de axudas comunitarias á readaptación dos traballadores dos sectores do carbón e do aceiro.
- BEI** Banco Europeo de Investimentos. Institución crediticia autónoma creada polo Tratado de Roma.
- COMETT II** Programa de cooperación entre a universidade e a empresa para a formación no campo das novas tecnoloxías.
- DOCUP** Documento Único de Programación. Instrumento de planificación rexional negociado polos Estados membros e a Comisión co obxecto de desenvolve-los Marcos Comunitarios de Apoio.
- ECU** Unidade de Conta Europea, cun cambio aproximado de 159 pesetas (setembro de 1995).
- ENVIREG** Programa de medidas rexionais en materia de medio ambiente.
- ERASMUS** Programa destinado a promove-la mobilidade dos estudantes universitarios mediante intercambios e a cooperación entre centros universitarios de Estados membros da Unión Europea.
- ERGO 2** Programa comunitario de acción de loita contra o desemprego de longa duración e a exclusión do mercado de traballo.
- ESPRIT** Programa estratéxico de investigación e desenvolvemento en tecnoloxías de información.
- EURES** Rede de información para a difusión e o intercambio de información sobre o emprego na Unión Europea.
- EUROFORM** Iniciativa sobre novas cualificacións, novas competencias e novas oportunidades de emprego.
- EUROSTAT** Oficina Estatística das Comunidades Europeas.

- EUROTECNEC** Programa destinado a fomentar a innovación no sector da formación profesional.
- EURYDICE** Rede de intercambio de información sobre o desenvolvemento da política educativa nos países da Unión Europea.
- EUR-12** Estados membros da Unión Europea ata a última ampliación realizada en 1995.
- EUR-15** Estados membros da Unión Europea desde o 1 de xaneiro de 1995, incluíndo Austria, Finlandia e Suecia.
- FC** Fondo de Cohesión, creado en 1994 co obxecto de fortalecer a cohesión económica e social. Está destinado a cofinanciar proxectos de investimento en infraestruturas de transportes e medio ambiente en 4 países da Unión europea: Irlanda, Grecia, España e Portugal.
- FEDER** Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional. Principal instrumento da política estrutural comunitaria creado en 1975 para promover o desenvolvemento rexional e corrixi-las diferenzas territoriais. Trala reforma de 1993, as súas intervencións foron ampliadas máis aló dos investimentos en infraestruturas e en actividades directamente productivas, podendo destinarse tamén os seus recursos á educación, á saúde ou á investigación e o desenvolvemento tecnolóxico.
- FEOGA-G** Fondo Europeo de Orientación e Garantía Agrícola, Sección de Garantía. Instrumento da política agrícola creado en 1962 e destinado a facer efectiva a garantía dos mercados agrícolas a través das distintas organizacións comúns de mercado.
- FEOGA-O** Fondo Europeo de Orientación e Garantía Agrícola, Sección de Orientación. Fondo de natureza estrutural creado en 1962 que incide na reestruturación agrícola a través de accións directas e indirectas. Trala reforma de 1993 modificáronse algunhas das súas actuacións, centrándose no desenvolvemento das zonas rurais.
- FORCE** Programa de acción para promover o desenvolvemento da formación profesional continua.
- FSE** Fondo Social Europeo, creado no Tratado de Roma. Trala reforma de 1993 concédese especial atención á mellora dos sistemas de ensino e de formación nas zonas prioritarias.
- HELIOS II** Programa destinado a fomentar a igualdade de oportunidades e a integración profesional, económica e social das persoas con minusvalías.

- HORIZON** Iniciativa comunitaria de emprego e desenvolvemento dos recursos humanos especialmente dirixida ás persoas minusválidas e outros colectivos desfavorecidos.
- IC** Iniciativas comunitarias. Actuacións coordinadas que teñen como finalidade reforza-la cohesión europea a través dun desenvolvemento económico e social máis equilibrado da Unión.
- IFC** Instrumento Financeiro de Cohesión. Antecedente inmediato do actual Fondo de Cohesión creado de forma provisional en 1993 para facilita-lo acceso ás axudas previstas polo Consello Europeo de Edimburgo.
- IFOP** Instrumento Financeiro de Orientación da Pesca. Novo instrumento da política estrutural creado en 1993 para facilita-la reestructuración do sector pesqueiro.
- IMPACT II** Programa de acción para promove-lo uso de servicios electrónicos de información.
- INTERREG II** Iniciativa comunitaria destinada a facilita-la cooperación transfronteiriza.
- KONVER** Iniciativa comunitaria que ten por obxectivo accelera-la diversificación das actividades económicas nas rexións que dependen en gran medida do sector militar.
- LEADER II** Iniciativa para favorece-lo desenvolvemento da economía rural.
- LEONARDO DA VINCI** Novo programa destinado a promove-lo desenvolvemento da política de formación profesional.
- LINGUA** Programa destinado a promove-la ensinanza e maila aprendizaxe de linguas estranxeiras nos Estados membros da Unión Europea.
- MCA** Marcos Comunitarios de Apoio. Instrumentos de coordinación das accións da Unión Europea e das autoridades estatais, rexionais e locais nos obxectivos prioritarios establecidos.
- MOCIDADE CON EUROPA II** Programa que ten por obxectivo fomenta-lo intercambio de mozos con idades comprendidas entre 15 e 25 anos.

- NOW** Iniciativa a prol da igualdade de oportunidades das mulleres no emprego e a formación profesional.
- NUTS** Nomenclatura das Unidades Territoriais Estatísticas. Divisións territoriais uniformes de EUROSTAT.
- NUTS 1** División territorial europea equivalente, no caso español, a unha Agrupación de Comunidades Autónomas por zonas xeográficas: Noroeste (Galicia, Asturias e Cantabria), Noreste (País Vasco, Navarra, A Ríoxa e Aragón), Madrid Centro (Castela e León, Castela-A Mancha e Estremadura), Leste (Cataluña, Comunidade Valenciana e Baleares), Sur (Adalucía, Murcia, Ceuta e Melilla) e Canarias.
- NUTS 2** División territorial europea equivalente, no caso español, ás Comunidades Autónomas, ademais de Ceuta e Melilla.
- NUTS 3** División territorial europea equivalente, no caso español, ás Provincias.
- OBXECTIVO 1** Obxectivo das accións estruturais comunitarias centrado en fomentar o desenvolvemento e o axuste estrutural das rexións menos desenvolvidas.
- OBXECTIVO 2** Obxectivo das accións estruturais comunitarias centrado na reconversión das rexións gravemente afectadas polo declive industrial.
- OBXECTIVO 3** Obxectivo das accións estruturais comunitarias orientado a combater o desemprego de longa duración e facilita-la inserción profesional dos mozos e das persoas ameazadas de exclusión do mercado de traballo.
- OBXECTIVO 4** Obxectivo das accións estruturais comunitarias centrado en facilita-la adaptación dos traballadores ó cambio industrial e á evolución dos sistemas de produción.
- OBXECTIVO 5a** Obxectivo das accións estruturais comunitarias orientado a fomentar o desenvolvemento rural e a adaptación das estruturas agrarias á reforma da PAC, así como a modernización e a reestruturación da pesca.
- OBXECTIVO 5b** Obxectivo das accións estruturais comunitarias orientado a fomentar o desenvolvemento e o axuste estrutural das zonas rurais.
- PAC** Política Agrícola Común.

- PEME** Iniciativa comunitaria que ten por obxectivo favorece-la adaptación das pequenas e medianas empresas industriais e de servicios ó mercado único.
- PESCA** Iniciativa comunitaria que ten por obxectivo facilita-la transformación do sector pesqueiro e a diversificación de actividades nas rexións con elevada dependencia desta actividade.
- PETRA II** Programa para a formación e preparación dos rapaces para a vida adulta e profesional mediante a formación profesional inicial e o intercambio de xoves traballadores.
- PDR** Plano de Desenvolvemento Rexional. Instrumento de planificación rexional elaborado polas autoridades nacionais que serve de base na negociación coa Comisión Europea para establece-los Marcos Comunitarios de Apoio.
- PIBppc** Producto Interior Bruto en paridades de poder de compra. Macromagnitude ponderada pola capacidade de compra de cada país (corrixida polo nivel de prezos).
- PINC** Programa Nacional de Interese Comunitario. Conxunto de accións interconectadas de ámbito estatal cofinanciadas con fondos europeos.
- PO** Programa Operativo. Conxunto de actuacións coordinadas orientadas cara a unha mesma finalidade nun determinado territorio.
- PRISMA** Iniciativa destinada a mellorar e amplia-las infraestructuras e os servicios a empresas e asistencia técnica ás PEME das rexións menos desenvolvidas. Actualmente englobase na iniciativa PEME.
- RECHAR II** Iniciativa comunitaria que ten por obxectivo acelera-la reconversión económica das concas carboníferas.
- RED IRIS** Conxunto de programas para promove-la igualdade de oportunidades e desenvolve-la formación profesional da muller.
- REGEN** Programa para facilita-lo desenvolvemento das redes enerxéticas. Actualmente englobado na iniciativa INTERREG II.
- REGIS II** Iniciativa comunitaria en favor das rexións illadas da Unión Europea, entre as que se inclúen as Illas Canarias.
- RENAVAL** Programa destinado a facilita-la reconversión do sector naval naqueles territorios afectados pola crise que afecta a esta actividade.

RESIDER II	Iniciativa comunitaria que ten por obxectivo facilita-la reconversión económica das concas siderúrxicas.
RETEX	Iniciativa comunitaria destinada ás zonas moi dependentes do sector do téxtil e da confección, nos novos Estados federados de Alemaña e outras áreas que presentan esa mesma dependencia.
RFDppc	Renda Familiar Dispoñible en paridades de poder de compra. Macromagnitude corrixida polos prezos de cada rexión. Recolle con máis fidelidade ca outros indicadores o nivel de vida real dos cidadáns dunha rexión.
SÓCRATES	Novo programa europeo continuador dos programas ERASMUS e LINGUA que ten por obxectivo a promoción da mobilidade de estudantes e profesores, do coñecemento doutros diomas, de recursos e técnicas novos e do ensino aberto e a distancia no marco da cooperación transnacional.
SPA	Estándar de poder adquisitivo equivalente ás paridades de poder de compra.
STAR	Programa europeo destinado a facilita-lo desenvolvemento das telecomunicacións no ámbito rexional.
STRIDE	Programa destinado a reforza-la capacidade rexional en materia de investigación e desenvolvemento (I+D). Actualmente, as súas accións englóbanse na iniciativa PEME.
TELEMATIQUE	Programa que ten por obxectivo fomenta-la utilización de servizos avanzados de telecomunicacións. Na actualidade, as súas actividades englóbanse na iniciativa PEME.
TEMPUS	Programa que ten por obxectivo axudar ó desenvolvemento e renovación dos sistemas de ensino superior nos países de Europa central e oriental mediante a cooperación con Estados membros da Unión Europea.
TÉXTEL- CONFECCIÓN	Iniciativa comunitaria destinada á modernización da industria téxtil e da confección en Portugal.
THERMIE	Tecnoloxía europea para a xestión eficaz da enerxía. Programa comunitario que ten por obxectivo a promoción de tecnoloxías sobre utilización racional da enerxía, fontes de enerxía renovables, combustibles sólidos e hidrocarburos.

URBAN Iniciativa comunitaria que ten por obxecto contribuír a mellora-lo nivel de vida das zonas urbanas desfavorecidas.

VALOREN Programa europeo que ten por obxectivo o fomento e desenvolvemento do uso de enerxía endóxena.

YOUTHSTART Capítulo destinado a favorece-la integración dos mozos con baixo nivel de cualificación no mercado de traballo, dentro da iniciativa comunitaria de emprego e desenvolvemento dos recursos hmanos.

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BANCO BILBAO VIZCAYA: «Informe Económico 1994», Bilbao, 1995.

BANCO BILBAO VIZCAYA: «Renta nacional de España», Bilbao, 1995.

BANCO DE ESPAÑA: «Cuentas financieras de la economía española (1985-1994)», Madrid, 1995.

COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS: «Fondos Estructurales Comunitarios 1994-1999», Luxemburgo, OPOCE, 1993.

COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS: «Las Comunidades Autónomas Españolas y la Unión Europea», Madrid, Comisión de las Comunidades Europeas, Representación en España, 1994.

COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS: «Competitividad y cohesión: las tendencias de las regiones. Quinto Informe periódico sobre la situación y evolución socioeconómica de las regiones de la Comunidad», Luxemburgo, OPOCE, 1994.

COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS: «XXVIII Informe General sobre la actividad de las Comunidades Europeas», Luxemburgo, OPOCE, 1994.

EUROSTAT: «Portrait des Régions», Tome 3, Luxemburgo, OPOCE, 1993.

EUROSTAT: «Regiones. Anuario estadístico», Luxemburgo, OPOCE, 1994.

EUROSTAT: «Statistiques en bref. Régions», Luxemburgo, OPOCE, 1995.

FUNDACIÓN FIES: «Como viven la recuperación económica las autonomías españolas», Cuadernos de Información Económica n.º 99, Madrid, 1995.

FUNDACIÓN FIES: «La recuperación económica de las Comunidades Autónomas», Papeles de Economía Española n.º 64, Madrid, 1995.

INFOREGIO: «Los Fondos Estructurales y las regiones menos desarrolladas de España, 1994-1999», Bruselas, Comisión de las Comunidades Europeas, Dirección General XVI/F/2, 1995.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA: «Anuario estadístico», Madrid, INE, 1994.

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA: «Plan de Desarrollo Regional de España 1994-99», Madrid, 1994.

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA: «Relaciones financieras entre España y las Comunidades Europeas», Madrid, 1994.

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA: «Presupuestos Generales del Estado para 1995. Anexos de los flujos financieros España-CEE», Madrid, 1994.

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA: «La planificación regional y sus instrumentos. Informe 1994», Madrid, 1994.

MINISTERIO PARA LAS ADMINISTRACIONES PÚBLICAS: «Informe económico-financiero de las Administraciones territoriales 1993», Madrid, 1995.

TRIBUNAL DE CUENTAS DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS: «Informe anual del Tribunal de Cuentas relativo al ejercicio 1993», Luxemburgo, OPOCE, 1994.

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**